

Høring – ”Den Blå- Grønne Matalliansen.”

Etterfølgende høringsuttalelse er utarbeidet av Rogaland Fylkeskommune på bakgrunn av drøfting i felles forum med Rogalandforskning, Universitet i Stavanger, Fagforum for Mat og Drikke AS, Biomarin Vekst, Blue Planet AS, Norconserv AS og kommunene på Nord-Jæren representert ved ARNE-prosjektet. Foruten denne høringsuttalelsen vil enkelte av de involverte sende egne supplerende kommentarer.

Bakgrunn / sammendrag:

Vi oppfatter at forslaget om ”Den Blå-Grønne Matalliansen” med tilhørende strukturering av institutter og infrastruktur, vil bidra til å styrke Rogaland som det viktigste matfylket i landet.

Som det vil framgå av etterfølgende høringsuttalelse, støttes i hovedsak forslagene som legges fram i ”Innstilling fra Styringsgruppen oppnevnt av Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet” om:

- Etablering av fellesarenaen ”Den Blå - Grønne matalliansen.”
- Oppretting av et eget infrastrukturselskap som overtar de berørte instituttene havbrukstasjoner
- Å skille ut næringsrettet virksomhet fra de instituttene som er forvaltningsorganer
- Samle den næringsrettede virksomheten i et holdingselskap.

Til grunn og som forutsetning for denne støtten ligger:

- Et felles holdingselskap for næringsrettede instituttene må basere sine strategiske valg knyttet til fag, organisering og lokalisering på grunnlag de FoU behov næringen prioriterer.
- Alle landets universiteter må behandles likt og være likeverdige partnere som eiere av et eventuelt holdingselskap.
- Felles eierskap i holdingselskapet skal sikre gode relasjoner mellom landets universitet og institutter.
- Holdingselskapet må sikre gode relasjoner mellom det enkelte universitet og tilstøtende institutter.

Innledning

Det vises til brev fra Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet (departementene) datert 14.12.2004 angående høring i forhold til Innstillingen fra Styringsgruppen for den blå-grønne matalliansen – ”Samlet innsats – ny struktur.”

I brevet anmoder departementene spesielt om synspunkter på følgende 4 overordnede anbefalinger samt punktet om eierskap. Utover dette anmodes det om eventuelle kommentar til øvrige deler av rapporten:

1. Etablere en fellesarena; *Den blå-grønne matalliansen* – for de blå og grønne forskningsaktørene.
2. Opprette et infrastrukturselskap som overtar de berørte instituttene havbruksstasjoner, men også de som er drevet av universitetene og andre.
3. Skille mellom institutter som arbeider med næringsrettet og forvaltningsmessig forskningsvirksomhet.
4. Samle den næringsrettede forskningsvirksomheten i et holdingsselskap.

Styringsgruppen foreslår følgende eierskap for de nye selskapene:

- **Infrastrukturselskapet** foreslås organisert innunder holdingsselskapet foreslått i punkt 4 foran. I tillegg til holdingsselskapet foreslås de eksisterende eierne av infrastruktur som fortsatte eiere
- **Holdingselskapet** foreslås eier av de 4 aktuelle universitetene/ eksisterende randsoneselskaper ved disse, innledningsvis også av de to sektordepartementene. Departementene overlater eventuelt etter hvert sitt eierskap til næringsorienterte aktører.

Kommentarer til pkt 1

I innstillingen (side 33) anføres bl.a. følgende: ”Styringsgruppen deler oppfatningen av at det er behov for et fellesforum og finner at det bør opprettes et rådgivende og koordinerende fellesorgan – *Den blå-grønne matalliansen* – der de forvaltningsrettede og de næringsrettede instituttene kan møtes sammen med de viktigste forskningsfinansierende organene.” Videre lister Styringsgruppen hvem som bør delta i dette ”fellesorganet.” (side 33)

Vi gir vår tilslutning til forslaget om etablering av fellesorganet ”Den blå-grønne matalliansen.”

Vi oppfatter at organet skal ha en rådgivende og koordinerende rolle. Det vil derfor være viktig å sikre bredde i deltakelsen ved at også andre enn de som styringsgruppen nevner blir invitert med. Som oppstillingen viser (side 37), er det flere private havbruksstasjoner/ forskningsmiljø i Rogaland som etter vårt syn bør inviteres med i dette fellesforumet. Det vil sikre god kommunikasjon, samtidig som det gir innsikt i virksomheten og på den måten bidrar til at en unngår mistenkeligjøring og forfordelinger.

Kommentarer til pkt 2

I innstillingen (side 37) anføres bl.a. følgende: ”For å unngå nasjonal overetablering, mener Styringsgruppen at det er nødvendig med en samlet vurdering av behovene for havbruksstasjonstjenester ut fra tilbud og etterspørsel, og forslår at det etableres et aksjeselskap med oppgave å eie og drive havbruksstasjonene.” Videre anføres (side 38): ”På sikt bør alle de offentlige havbruksstasjonene inngå i selskapet. Infrastrukturselskapet inngår som en del av det næringsrettede forskningskonsernet (kfr. kapittel 11).”

Vi er enig i at samordning av havbruksstasjonene i et eget Infrastrukturselskap vil bidra til et klarere kunde- leverandørforhold og vil på denne bakgrunn støtte forslaget. Det må imidlertid vektlegges at flere private bedrifter har etablert egne havbruksstasjoner som driver en utstrakt og høyt kvalifisert forskningsvirksomhet. Det må understrekes at et ”statlig infrastruktur-selskap” kun skal overta de ”statlige havbruksstasjonene.” Det må ikke legges føringer eller gjøres vedtak som innebærer at infrastrukturselskapet kan overta de ”private havbruksstasjonene” mot disses vilje.

Det vil være viktig å sikre åpenhet om og innsikt i infrastrukturselskapets virksomhet. Dette kan ivaretas ved at det allerede ved etablering fastsettes retningslinjer om hvordan selskapet skal forhold seg til offentligheten og at ”Lov om Offentlighet i Forvaltningen” (Offentlighetsloven) skal gjelde fullt ut for selskapet.

Videre vil det være viktig å sette sammen et styre for selskapet som også representerer andre miljø enn de ”statlige havbruksstasjonene.”

Vi vil på forespørsel fra departementene gjerne foreslå styremedlemmer hjemmehørende i Rogaland.

Kommentarer til pkt 3

Vi deler Styringsgruppens forslag om å skille mellom institutt som driver næringsrettet og forvaltningsmessig forskningsvirksomhet.

Styringsgruppen har etter en samlet vurdering kommet til at Planteforsk/Bioforsk holdes utfor en slik oppsplitting. Styringsgruppen har da vektlagt at det på landdyrsiden ikke er noen instituttsektor og at en deling av næringsrettet- og forvaltningsmessig forskningsvirksomhet vil kreve nye ressurser og dermed øke kostnadsnivået.

Vi kan ikke se at denne påstanden er tilstrekkelig underbygget. Etter vårt syn dreier det seg mer om et organisatorisk grep enn et ressursmessig spørsmål. Skille mellom næringsrettet- og forvaltningsmessig forskningsvirksomhet kan også gjennomføres fullt ut i forhold til Planteforsk/ Bioforsk.

Kommentarer til pkt 4

I innstillingen (side 44) anfører styringsgruppen bl.a. ”Styringsgruppens oppgave er å anlegg et helhetlig perspektiv. Det er etter gruppens mening nødvendig å samle kreftene i et selskap med stor tyngde, strek drivkraft og nødvendige fullmakter. Styringsgruppen går med denne bakgrunn inn for at det opprettes et holdingselskap – *Norsk fiskeri- og matforskning AS NOFIMA* – som arbeider for å overta eierinteressene i Akvaforsk, Fiskeriforskning, Matforsk, Norconserv, SINTEF fiskeri og havbruk samt den utskilte delen av Havforskningsintituttet (kfr kapittel 10) og bygge disse enhetene sammen i et nytt, næringsrettet forskningskonsern.”

Vi oppfatter at ”grunntanken” med ”Den blå-grønne matalliansen” hele tiden har vært å styrke forskningsinnsatsen, hindre dobbeltarbeid og i en viss grad konkurranse mellom instituttene, samt legge til rette for større og tyngre deltakelse i EU (internasjonale) finansierte forskningsprosjekt. Vi tror at dette best kan gjøres ved strukturering og samordning og gir derfor vår tilslutning til forslaget om etablering av NOFIMA AS.

Også i forhold til dette firmaet vil det være viktig å sikre innsyn og åpenhet. Dette kan ivaretas ved at det allerede ved etablering fastsettes retningslinjer om hvordan selskapet skal forhold seg til offentligheten og at ”Lov om Offentlighet i Forvaltningen” (Offentlighetsloven) skal gjelde fullt ut for selskapet. Det vil videre være viktig å sikre bredde og kompetanse i selskapets styre.

Vi vil på forespørsel fra departementene gjerne foreslå styremedlemmer hjemmehørende i Rogaland.

Eierskap - Infrastrukturselskapet

Infrastrukturselskapet foreslås organisert innunder NOFIMA AS (holdingsselskapet). Styringsgruppen anfører (side 44) at ”Holdingsselskapet må oppta forhandlinger med dagens eiere om en overtakelse og betingelser knyttet til dette, samt om disse eiernes rolle i det fremtidige selskapet.”

Etter vårt syn er det viktig å sikre ”dagens eiere” innflytelse i det nye infrastrukturselskapet. Samtidig er det viktig å sikre selskapet en eierstruktur som fungerer i praksis ved at ingen ”tidligere eiere” kan blokkere viktige beslutninger i selskapet. Etter vårt syn kan dette skje ved at ingen tidligere eiere får en eierandel på mer enn 33 % i det nye infrastrukturselskapet og at NOFIMA AS (Holdingsselskapet) får en eierpost på minimum 51%. Dette må nedfelles i aksjonæravtalen.

Eierskap Holdingsselskapet (NOFIMA AS)

Styringsgruppen anfører (side 46) bl.a. følgende: ” Styringsgruppen foreslår at universitetene/eksisterende randsoneselskaper i sum blir majoritetsiere i denne første fasen, og at et likeverdighetsprinsipp legges til grunn for eierskapet. Det innebærer at de får en eierpost tilsvarende verdien av randsoneselskapet. I tillegg til fysiske ressurser som legges inn i selskapet, kan disse verdiene omfatte forhold som finansiell og organisatorisk styrke samt verdifulle portaler mot nasjonale og internasjonale kunnskapsmiljøer og markeder.”

Etter vårt syn kan det være vanskelig å etablere et selskap på disse premissene. Særlig vil det være vanskelig å anslå verdien av ”forhold som finansiell styrke samt verdifulle portaler mot nasjonale og internasjonale kunnskapsmiljøer og markeder.”

Videre anføres det (side 47):

- ”Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet samt ett av universitetene / tilhørende randsoneselskap skal ha over 50% i eierandel.”
- ”Tre universiteter / tilhørende randsoneselskap har sammen negativ kontroll.”

Det oppfattes at Styringsgruppen legger til grunn at det kun er 4 aktuelle universiteter. Utgangspunktet må være at alle universitetene, også de nye, får en posisjon i forhold til NOFIMA AS. Etter vårt syn bør universitetene ha en likeverdig eierandel og vi foreslår følgende:

6 universiteter med en eierandel på 9 % hver	= 54%
Departementene (til sammen)	= 46 %

Denne fordelingen ivaretar Styringsgruppens anførsel om at ”Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruk- og matdepartementet samt ett av universitetene /tilhørende randsoneselskap skal ha over 50% i eierandel.”

På sikt må det antas at denne eierstrukturen kan endres ved overdragelse av eierandeler. Det vil derfor være viktig at en ved etablering av selskapet er nøye med å utforme aksjonæravtalen på en slik måte at selskapets funksjon og nøytralitet ivaretas også på sikt.

Øvrige kommentarer

De forslag som Styringsgruppen fremmer vil ha konsekvenser for ”Matfylket Rogaland.” Både primærprodusentene, foredlingsleddet og sluttbrukerne berøres av forslagene.

Betydelig foredlingsvirksomhet.

Fylkets store foredlingsvirksomhet er basert på nærhet til stor produksjon av råvarer fra landbrukssektoren, et betydelig mottak av fisk samt store aktører på havbrukssiden. Råvarebearbeiding og foredling er betydelig både for store samvirkebedrifter (TINE; Gilde Prior, etc) og for private bedrifter (Fatland, Q-meieriet, Jærkylling, Bakers etc).

Viktige nettverk

Det matproduserende miljøet i Rogaland utgjør unike næringsklynger med tette nettverk mellom næringsaktører, offentlige forvaltning, FoU og universitetet:

- Fagforum for Mat og Drikke med 116 eiere
- Biomarin Vekst med 38 medlemsbedrifter
- Blue Planet med 28 eiere

Et konkret resultat av nettverksarbeidet er prosjektet MåltidsARENA som er innvilget som Arenaprojekt og finansiert via bl.a. Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og SIVA..

Måltidets Hus

Med utgangspunkt i behov for å samle kompetansemiljøene slik at disse på en enda bedre måte kan tjene måltidsnæringen, er et nytt FoU bygg i ferd med å bli realisert i nærheten av Universitetet i Stavanger.

Universitetet i Stavanger

Universitetets kompetanse innen industriell økonomi er vel anerkjent ut over landets grense. Basert på denne kompetanse og sammen med næring og øvrig FoU miljø tilbys en Masterutdanning innen sjømatledelse.

Universitetet besitter også sentral internasjonal kompetanse innen fagområder relatert til Hotell og reiselivsnæringen, samt samfunnsikkerhet.